

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

Рўйхатга олинди:
№БД- 5410700-3.13
2016 йил “ 9 ” 01

Олий ва ўрта махсус таълим
вазирлиги

2016 йил “ 9 ” 01

ЕР ТУЗИШ ИҚТИСОДИ
ФАН ДАСТУРИ

Билим соҳаси: 100000—Гуманитар соҳа.
Таълим соҳаси: 110000—Педагогика.
Таълим йўналиши: 5410700-Ер тузиш ва ер кадастри

Тошкент – 2015

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2016 йил “22” 01 даги “26”-сонли буйруғининг 2 -илоvasи билан фан дастури рўйхати тасдиқланган.

Фан дастури Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълими йўналишлари бўйича Ўқув-услубий бирлашмалар фаолиятини Мувофиқлаштирувчи Кенгашининг 2016 йил “9” 01 даги 1 - сонли баённомаси билан маъқулланган.

Фан дастури Тошкент ирригация ва мелиорация институтида ишлаб чиқилди.

Тузувчилар:

Авезбаев С.А. – ТИМИ, “Ер тузиш ва ер муносабатлари” кафедраси профессори, и.ф.д..
Бабажанов А.Р.- ТИМИ, “Ер тузиш ва ер муносабатлари” кафедраси доценти, и.ф.н.

Такризчилар:

Жураев Д.О. – ТАКИ, “Геодезия ва кадастр” кафедраси доценти, т.ф.н.
Мусаев И.М.- ТИМИ, “Геодезия ва ер кадастри” кафедраси доценти, т.ф.н.

Фаннинг дастури Тошкент ирригация ва мелиорация институти Кенгашида кўриб чиқилган ва тасвир қилинган (2015 йил “27” 10 даги “3” – сонли баённома).

Кириш

Ушбу дастур ер тузиш ва ер кадастри бўйича барча лойикаларнинг иқтисодий асосланиш таснифи, уларнинг тузилиши ва ҳисоблаш усуллари, фан тарихи ва ривожланиш тенденцияси, истикболи ҳамда республикаимиз ижтимоий-иқтисодий ислоқотлар натижалари ва муаммоларининг ер тузиш соҳасида ечишда объектив иқтисодий қонунларнинг таъсирини, уларнинг ҳудудни ташкил қилиш ва ер муносабатларини тартибга солишдаги аҳамиятини, ҳамда ердан фойдаланиш ва ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш йўллари ва усулларини қамраб олади.

Фаннинг мақсад ва вазифалари

Фанни ўқитишдан мақсад—талабаларда иқтисодий қонунларнинг таъсирини, уларнинг ҳудудларни ташкил қилиш ва ер муносабатларини тартибга солишдаги аҳамияти ҳамда ердан фойдаланиш ва ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш йўллари ва усулларига мос билим ва малакаларни шакллантиришдан иборатдир.

Фаннинг вазифаси - ер тузишнинг иқтисодий маъносини ва ижтимоий-иқтисодий мазмунини очиш, объектив иқтисодий қонунларни ва уларнинг ҳудудни ташкил қилишга таъсир турларини ўрганиш, ер муносабатларини тартибга солишнинг иқтисодий механизмида ер тузишнинг ролини аниқлаш, ер тузиш ечимларининг самарадорлигини баҳолаш ва иқтисодий асослаш услубларини такомиллаштириш, ердан фойдаланишни яхшилашнинг энг самарали йўллари аниқлаш; ер эгаликлари ва ердан фойдаланувчиларнинг рационал турларини, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини ва унга мос равишда ҳудудни ташкил қилиш усулларини асослаш, ер эгаликлари ва ердан фойдаланувчилар ерларининг оптимал ўлчамлари ва таркибини белгилаш, улар ривожланишининг устивор йўналишларини танлаш, ер тузиш самарадорлигини ошириш йўллари аниқлашдир.

Фан бўйича талабаларнинг тасаввур, билим, кўникма ва малакаларига қўйиладиган талаблар

«Ер тузиш иқтисоди» фанини ўзлаштириш жараёнида бақалавр:

- мамлакат иқтисодиётида ер тузишнинг ўрни ва аҳамияти;
- хўжаликлараро ва ички ер тузишнинг хусусиятлари;
- қишлоқ хўжалик қорхоналарини ихтисослаштириш ва жойлаштиришни иқтисодий ва экологик асослаш;
- ер тузишнинг ривожланишини иқтисодий қонуниятлари ҳақида тасаввурга эга бўлиши;
- ер тузиш лойикаларининг иқтисодий самарадорлигини комплекс бақолашни;
- хўжаликлараро ер тузишнинг ижтимоий-иқтисодий характерини;
- қишлоқ хўжалик қорхоналари ер эгаликлари ва ердан фойдаланувчилар ерларининг оптимал ўлчамларини ва иқтисодий самарадорлигини бақолашни билиши ва улардан фойдалана олиши;

- умумхўжалик аҳамиятига эга инженерлик объектларини жойлаштиришни иктисодий асослаш;

- ер тузиш лойиқаларининг иктисодий самарадорлигини комплекс бақолаш;

- кишлоқ хўжалик корхоналари ер эгаликлари ва ердан фойдаланувчилар ерларининг оптимал ўлчамларини аниқлаш ва иктисодий самарадорлигини бақолаш *кўникмаларига эга бўлиши*;

- ер эгаликлари ва ердан фойдаланишлар чегараларини тартибга солишни асослаш;

- кишлоқ хўжалик корхоналари ер майдонларини комплекс ташкил этишни иктисодий ва ижтимоий асослаш;

- нокишлоқ хўжалик мақсадлари учун ер ажратиш лойиҳаларини комплекс асослаш;

- фермер хўжаликлари ер майдонларининг ўлчамлари ва ишлаб чиқариш таркибини оптималлаштириб бориш *малакаларига эга бўлиши керак*.

Фаннинг ўқув режадаги бошқа фанлар билан ўзаро боғлиқлиги ва услубий жиҳатдан узвийлиги

Ер тузиш иктисоди фани асосий умумқасбий фан қисобланиб 7-семестрда ўқитилади. Дастурни амалга оширишда ўқув режасида режалаштирилган умумқасбий (геодезия, ер тузишда геодезик ишлар, ер тузишнинг илмий асослари, ўрмон тузиш асослари ва ихота дарахтлари полосаларини лойиқалаш, ер тузишни лойиқалашнинг автоматлашган тизимлари, ер кадастри, ер тузиш ишларини ташкил қилиш ва режалаштириш, ер ҳукуқи) фанларидан старли билим ва кўникмаларга эга бўлишлик талаб этилади.

Фаннинг илм-фан ва ишлаб чиқаришдаги ўрни

Республикамиз кишлоқ хўжалигида амалга оширилаётган иктисодий ислохотларни чуқурлаштириш ва аграр соҳани ривожлантиришнинг йўналишларидан бири- ер ресурсларидан оқилона ва самарали фойдаланишни ташкил этишни мукамаллаштириш қисобланади.

Шунинг учун “Ер тузиш иктисоди” фани ер тузиш тадбирларининг иктисодий самарадорлигини аниқлаш, майдонларни оқилона ташкил этиш билан боғлиқ ер тузиш лойиқаларини иктисодий асослашда муқим аҳамият касб этади. Ушбу фан мутахассислик фани қисобланиб ишлаб чиқаришда ер тузиш ва ер кадастри соқасининг ажралмас бўғинидир.

Фанни ўқитишда замонавий ахборот ва педагогик технологиялар

Талабаларни «Ер тузиш иктисоди» фанини ўзлаштиришлари учун ўқитишнинг илғор ва замонавий усулларида фойдаланиш, янги информация – педагогик технологияларни тадбиқ қилиш муқим аҳамиятга эгадир. Фанни ўзлаштиришда дарслик, ўқув ва услубий қўлланмалар, маъруза матнлари, таркатма материаллари, электрон материаллар, виртуал стендлар ҳамда ишлаб чиқаришда мавжуд ҳолатларнинг расмларидан фойдаланилади. Маъруза, амалиёт дарсларида мос равишда илғор педагогик технологияларидан фойдаланилади.

АСОСИЙ ҚИСМ

Фаннинг назарий машғулоти мазмуни

«Ер тузиш иктисоди» фаннинг мақсади ва мазмуни

Ер тузиш иктисоди фанининг мақсади ва мазмуни, унинг ер тузишни ўрганувчи фанлар тизимидаги ўрни. Ер тузиш иктисодининг табиатдан ва ердан фойдаланиш иктисоди билан боғлиқлиги, ер тузишни лойиқалаш, қиш-лок хўжалигида иктисодий жараёнларни математик моделлаш, ер тузишда иктисодий математик усуллар ва моделлаштириш фанлари билан ўзаро алоқаси.

Мамлакат иктисодиётида ер тузишнинг ўрни ва аҳамияти

Ер муносабатларининг маъноси ва уларнинг ердан фойдаланиш самарадорлигига таъсири. Ерга эгалик қилиш ва ердан фойдаланишни давлат томонидан тартибга солиш жараёнлари. Давлатнинг ер бўйича сиёсатининг устивор йўналишларини танлаш. Инвестиция ва солиқ сиёсатини, ердан рационал фойдаланишни иктисодий рағбатлантириш чоралари ва бошқаларни ўз ичига олган ер муносабатларини тартибга солишнинг иктисодий механизми. Ер тузишнинг аҳамияти.

Фаннинг предмети, усуллари ва вазифаси

Ердан рационал фойдаланишни ташкил этиш ижтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишнинг асоси. Ер тузиш иктисоди объектив иктисодий қонунларнинг ердан фойдаланишни ташкил этишга таъсири турларини ва шу асосда ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш йўллари аниқловчи фандир. Ер тузиш иктисоди фани предметининг ер тузишни лойиқалаш фани предметидан фарқи. Фаннинг услубий асослари. Фаннинг илмий тушуниш услубиятлари асосида аниқланадиган усуллари (илмий абстракция, дедукция, индукция, бошқ.). Ер тузиш иктисодининг вазифалари.

Хўжаликлараро ер тузишнинг мазмуни ва ижтимоий-иктисодий характери

Хўжаликлараро ер тузиш - ҳукукий, иқтисодий-иҷтимоий ва техник тадбирлар мажмуи. Ер тузишнинг иҷтимоий ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш мақсадида ерга эгалик қилиш ва ердан фойдаланишни ташкил этиш, такомиллаштириш ва тартибга солишдаги роли ва халқ хўжалиги учун аҳамияти. Хўжаликлараро ер тузишнинг иқтисодий моҳияти. Хўжаликлараро ер тузишда ақолининг иқтисодий манфаатларини ҳисобга олиш. Қишлоқ хўжалиги ва ноқишлоқ хўжалиги мақсадлари учун ер ажратишнинг иқтисодий асослари.

Қишлоқ хўжалик корхоналари ер эгаликлари (ердан фойдаланувчилар) ерларининг оптимал ўлчамлари

Қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришини ва қудудни ташкил этишнинг ўзаро боғлиқлиги. Ишлаб чиқаришни қудудий ташкил этишнинг тамойиллари ва иқтисодий асослари. Хўжаликнинг оптимал майдонини аниқлашда қисобга олинадиган омиллар (Ишлаб чиқаришнинг йириклашиш ва ихтисослашиш даражаси, асосий фондлар ва меқнат ресурслари билан таъминланиши, табиий шароити ва қудуднинг хусусиятлари). Хўжаликнинг иқтисодий математик моделини тузиш тамойиллари. Қишлоқ хўжалик корхоналари асосий турларининг табиий шароити қар хил қудудлардаги оптимал майдонлари. Қишлоқ хўжалик корхоналарининг ер ва асосий ишлаб чиқариш турларини оптималлаш. Ер ижарасининг иқтисодий мазмуни. Ижара ерлари майдонларини, ер эгаликлари ва ердан фойдаланувчилар ерлари чегараларининг жойлашувини асослаш.

Ташкил этилаётган қишлоқ хўжалик корхонасининг иқтисодий самарадорлигини (рақобатбардошлигини) баҳолаш

Қишлоқ хўжалик корхоналари иқтисодий самарадорлигини баҳолаш мезони ва кўрсаткичлари. Ишлаб чиқаришнинг рентабеллиги тушунчаси ва уни ҳисоблаш йўллари. Ер рентаси тушунчаси. Дифференциал ер рентасининг вужудга келишига тупроқ унумдорлигининг, хўжаликнинг жойлашган ўрни ва ишлаб чиқариш интенсивлиги даражасининг таъсири. Ер эгалиги ва ердан фойдаланиш турларининг, қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришини уларнинг майдонига қараб ташкил этишнинг, ишлаб чиқариш таркибининг, ер турлари ва тармоқлар таркибининг қиёсий самарадорлигини баҳолаш усуллари. Лойиҳани агроиқтисодий асослаш. Ер эгалиги ва ердан фойдаланувчилар тизимини ташкил этишнинг шартлари. Қишлоқ хўжалик корхоналарида ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишнинг асосий йўллари.

Ер эгаликлари ва ердан фойдаланувчилар ерларининг камчиликларини тугатишнинг иқтисодий самарадорлиги

Ер эгаликлари ва ердан фойдаланувчилар ерларининг камчиликларини гуруҳлаш. Хўжаликлар ерларидаги камчиликлар натижасида қўриладиган иқтисодий зарарни баҳолаш кўрсаткичлари. Ердан фойдаланишдаги камчиликларни тугатиш йўлларини асослаш. Ер эгаликлари ва ердан фойдаланувчилар ерларидаги камчиликларни тугатишнинг самарадорлигини

аниқлаш ва иқтисодий асослаш кўрсаткичларининг қийматини қисоблаш.

Хўжаликларда ички ер тузиш иқтисоди. Ер тузишнинг қишлоқ хўжалик корхоналари иқтисодига таъсири

Ер тузиш ўтказилган ва ўтказилмаган хўжаликлар самарадорлигининг асосий кўрсаткичлари. Ер тузиш ўтказилган хўжаликларда ердан фойдаланишни таҳлил қилиш ва хўжаликларда ички ер тузиш лойиҳаларининг амалга оширилиши устидан муаллифлик назоратини олиб бориш услубияти.

Хўжаликларда ички ер тузиш лойиҳаларини иқтисодий баҳолаш кўрсаткичлари тизимини белгилашнинг услубий асослари

Хўжаликда жамият учун зарурий мақсулотни ишлаб чиқариш назарияси. Ер тузиш лойиҳаларининг таркибий қисмларини белгилашда фойдаланиладиган омиллар ва уларнинг иқтисодий самарадорлигини баҳолаш кўрсаткичлари. Хўжаликларда ички ер тузиш лойиҳасининг таркибий қисмларини иқтисодий баҳолаш кўрсаткичлари тизимини асослаш.

Хўжалик марказлари ва ишлаб чиқариш бўлимларини жойлаштиришни иқтисодий асослаш

Иқтисодий асослаш мезони ва кўрсаткичлари. Янги қурилиш, қишлоқларни ва ишлаб чиқариш марказларини жойлаштириш, ишлаб чиқаришни кенгайтириш ва такомиллаштириш билан боғлиқ ер тузиш тадбирларини баҳолаш. Янги ишлаб чиқариш, уй-жой, маданий-маиший қурилишлар ва қудудни инженерлик жиқозлаш харажатлари. Иморат ва иншоотларни таъмирлаш ва қайта қуриш билан боғлиқ капитал харажатлар ҳажмини ҳамда улар билан боғлиқ йиллик харажатларни ҳисоблаш услубияти.

Магистрал йўл тармоқларини ва умумхўжалик аҳамиятига эга бошқа инженерлик объектларини жойлаштиришни иқтисодий асослаш

Йўл ва йўл иншоотлари қурилиши учун сарфланадиган капитал харажатларни ҳисоблаш. Ишлаб чиқаришнинг йиллик харажатларини қисоблаш (амортизация ажратмаси, йўл ва йўл иншоотларини таъмирлаш ва фойдаланиш учун яроқли ҳолда сақлашга қилинадиган харажатлар, ташиш билан боғлиқ харажатлар, қишлоқ хўжалик ерларини йўл қуриш учун ажратиш натижасида қўриладиган зарар). Хўжаликнинг йўл йўқлиги натижасида қўриладиган зарарини аниқлаш услубияти. Капитал харажатлар ва келтирилган харажатлар самарадорлиги коэффициентларини ҳисоблаш. Ичимлик суви манбааларини ва бошқа умумхўжалик аҳамиятига эга инженерлик тармоқлари ва иншоотларини жойлаштиришни иқтисодий асослаш.

Қишлоқ хўжалиги учун янги ерларни ўзлаштириш, ерларни бир турдан иккинчи турга ўтказиш (трансформациялаш) ва уларнинг сифатини яхшилашни иқтисодий баҳолаш

Янги ерларни ўзлаштириш, ерларни трансформациялаш ва қишлоқ

хўжалик ерларининг мелиоратив қолатини яхшилаш, табиий яйловларни яхшилаш ва маданий яйловлар яратиш, эрозияга қарши тадбирларни амалга ошириш учун зарур капитал харажатларни ҳисоблаш усули.

Декончилик ялпи мақсулоти қийматини ва ишлаб чиқариш харажатларини, соф даромаднинг ўсишини, капитал харажатлар самарадорлиги коэффицентларини аниқлаш. Капитал харажатларнинг нисбий самарадорлиги кўрсаткичларини аниқлаш.

Хўжаликда алмашлаб экиш тизимини ташкил этишни иқтисодий ва экологик асослаш

Хўжаликда алмашлаб экишни ташкил этишнинг ҳар хил ечимларини баҳолаш мезони ва кўрсаткичлар тизими. Хўжаликда экинларни тупроқ турларига қараб жойлаштиришни ҳисобга олган ҳолда декончиликнинг ялпи мақсулоти қийматини ҳисоблаш. Алмашлаб экишнинг тупроқ унумдорлигига таъсири. Тупроқ унумдорлигини тиклаш учун зарур харажатларни ҳисоблаш усули. Қишлоқ хўжалик экинларига қилинадиган ишлаб чиқариш харажатларини аниқлаш. Қишлоқ хўжалик техникасидан фойдаланиш ва меҳнатни ташкил этиш самарадорлиги кўрсаткичларини баҳолаш усули. Қишлоқ хўжалик экинларига қилинадиган ишлаб чиқариш харажатларини аниқлаш. Қишлоқ хўжалик техникасидан фойдаланиш ва меҳнатни ташкил этиш самарадорлиги кўрсаткичларини баҳолаш усули. Хўжаликда алмашлаб экишни ташкил этишнинг энг яхши ечимини танлаш.

Алмашлаб экиш массивлари қудудларини ташкил этиш ечимларини нисбий баҳолаш

Далалар ва ишчи (суғориш) участкаларни жойлаштиришни баҳолаш. Дала йўллари ва ихота дарахтларини жойлаштиришни иқтисодий асослаш. Ичимлик суви манбалари ва дала шийпонларини куриш самарадорлигини баҳолаш.

Дарахтзорлар ва ем – ҳашак олинадиган ерлар қудудларини ташкил этишни баҳолашнинг ўзига хос хусусиятлари

Бог ва узумзорларга механизация ёрдамида ишлов бериш харажатларини, дала йўллари, ёрдамчи хўжалик марказлари, суғориш ва мелиорация тармоқлари, ихота дарахтлари тагидаги ерлардан ҳосил олинмаслиги натижасида қўриладиган зарарни аниқлаш. Хўжалик марказларини, йўллари, ихота дарахтлари тизимини лойиқалаш ва ташкил этишга сарфланадиган капитал харажатлар самарадорлигини баҳолаш.

Капитал харажатлар самарадорлиги коэффицентини ва келтирилган харажатларни ҳисоблаш.

Хўжаликларда ички ер тузиш лойиқасининг иқтисодий самарадорлигини комплекс баҳолаш

Ер тузиш бўйича лойиқа ва кидирув ишларига қилинган харажатлар. Қўшимча капитал маблағлар ва ишлаб чиқаришнинг йиллик харажатларини талаб қилмайдиган ташкилий - ҳудудий тадбирларни баҳолаш.

Қўшимча капитал маблағлар ҳисобига амалга ошириладиган ер тузиш тадбирлари режасини иқтисодий баҳолаш. Қўшимча йиллик харажатлар билан боғлиқ тадбирларнинг иқтисодий самарадорлиги. Белгиланган муддатга мўлжалланган лойиқавий ечимларни комплекс баҳолаш.

Амалий машғулотларнинг тахминий рўйхати

Амалий машғулотларда талабалар ер тузиш лойиқаларини иқтисодий асослаш усуллари, ҳисоблаш йўлларини ўрганадилар. Бунда қуйидаги мавзулар бўйича машғулотлар олиб бориш тавсия қилинади:

1. Хўжалик марказлари ва ишлаб чиқариш бўлимларини жойлаштиришни иқтисодий асослаш.
2. Магистрал йўллари ва бошқа умумхўжалик аҳамиятига эга инженерлик иншоотларини жойлаштиришни иқтисодий асослаш.
3. Қишлоқ хўжалиги учун янги ерларни ўзлаштириш, ерларни бир турдан иккинчи турга ўтказиш (трансформациялаш) ва уларнинг сифатини яхшилашни иқтисодий баҳолаш.
4. Хўжаликда ички ер тузиш лойиқаларини иқтисодий асослаш.
5. Хўжаликлараро ер тузиш иқтисоди.
6. Хўжаликларда ички ер тузиш иқтисоди.
7. Ер тузиш ечимларини иқтисодий асослаш.

Амалий машғулотларни ташкил этиш бўйича тавсиялар

Амалий машғулотларни ташкил этиш бўйича кафедра профессор-ўқитувчилари томонидан методик кўрсатма ишлаб чиқилади. Унда талабалар асосий маъруза мавзулари бўйича олган билим ва қўникмаларини амалий масалалар ечиш орқали янада бойитадилар. Шунингдек дарслик, ўқув қўлланмалар асосида талабалар билиминини мустақамлашга эришиш, тарқатма материаллардан фойдаланиш, илмий мақолалар ва тезисларни чоп этиш орқали талабалар билиминини ошириш, мавзулар бўйича кўргазмали қуроқлар тайёрлаш ва бошқалар тавсия этилади.

Лаборатория ишларини ташкил этиш бўйича кўрсатмалар

Фан бўйича лаборатория ишлари ўқув режада кўзда тутилмаган.

Курс ишини ташкил этиш бўйича услубий кўрсатмалар

Курс иши мавзунинг долзарблиги ва эришилган натижаларнинг амалиётга тадбиқи, унинг услубий даражаси ҳамда расмийлаштирилишига қараб баҳоланади. Курс ишини бажаришнинг муҳим босқичи режада белгиланган саволлар ёритилишида ўзаро назарий ва амалий алоқадорликни

таъминлашдир. Курс ишининг таркибий тузилишини тўғри шакллантириш талабага унинг мақсади ва вазифаларини аниқ белгилаб олиш ҳамда кўзланган натижага эришиш йўллари, шунингдек, курс ишини тайёрлаш босқичларини кетма-кет бажаришга имкон яратади. Курс ишининг таркибий тузилишини тўғри ишлаб чиқилиши талабага изланишнинг олдига қўйилган мақсад ҳамда натижаларини аниқ ифодалаш, фикрларни мантикий баён этиш услублари ва курс ишини тайёрлаш босқичларини ажратиш имконини беради.

Курс иши талабанинг салоҳияти ҳамда фан бўйича чуқур билим ва амалий кўникмага эгалигини намён килади. Курс ишида ўрганиладиган масалаларнинг назарий жиҳатлари, аниқланган муаммоларини, қўйилган вазифаларни таҳлил қилиш ҳамда муаммоларни ҳал этишни кўзлаган ҳолда режа тузилади ва шу асосида бажарилади. Талаба курс иши бўйича изланиш натижаларини ёритишда аудитни ташкил қилишнинг ўзига хослиги, хорижий давлатларнинг тажрибалари ва орттирган амалий ютуқларни умумлаштирган ҳолда белгиланган муаммоларнинг ечими юзасидан йўл-йўриқларни ишлаб чиқади ва уларни бартараф этиш йўллари тавсия этади.

Курс ишини ҳимоя қилишга қуйидаги умумий талаблар қўйилади:

- чизмаларни муайян тизимга келтирилган ҳолда расмийлаштириш;
- тўпланган материалларни таҳлил қилиш;
- таклиф ва тавсияларни асослаб бериш;
- фикрни кетма-кетликда, муайян изчилликда баён қилиш;
- курс ишини қўйилган талаблар бўйича расмийлаштириш.

Курс ишларининг намунавий мавзулари

Курс иши алокида бажариладиган қуйидаги мавзулардан ташкил топади:

1. Хўжалик марказлари ва ишлаб чиқариш бўлимларини жойлаштиришни иқтисодий асослаш.
2. Магистрал йўллари жойлаштиришни иқтисодий асослаш.
3. Қишлоқ хўжалиги учун ерларни ўзлаштириш, ерларни трансформациялаш ва яхшилашни иқтисодий бақолаш.
4. Алмашлаб экиш массивларини жойлаштириш ва улар қудудларини ташкил этишни иқтисодий асослаш.
5. Лойиканинг техник иқтисодий кўрсаткичларини аниқлаш.

Мустақил таълимнинг шакли ва мазмуни

Талаба мустақил ишни тайёрлашда муайян фаннинг хусусиятларини қисобга олган ҳолда қуйидаги шакллардан фойдаланиш тавсия этилади:

- дарслик ва ўқув қўлланмалар бўйича фан боблари ва мавзуларини

ўрганиш;

- тарқатма материаллар бўйича маърузалар қисмини ўзлаштириш;
- автоматлаштирилган ўргатувчи ва назорат қилувчи тизимлар билан ишлаш;
- махсус адабиётлар бўйича фанлар бўлимлари ёки мавзулари устида ишлаш;
- янги техникаларни, аппаратураларни, жараёнлар ва технологияларни ўрганиш;
- талабанинг ўқув-илмий-тадқиқот ишларини бажариш билан боғлиқ бўлган фанлар бўлимлари ва мавзуларни чуқур ўрганиш;
- фаол ва муаммоли ўқитиш услубидан фойдаланиладиган ўқув машғулоти;
- масофавий (дистанцион) таълим.

Тавсия этилаётган мустақил ишларнинг мавзулари

1. Ўзбекистонда аграр ва ер ислоқотлари.
2. Ишлаб чиқариш муносабатларини тартибга солишнинг иқтисодий усуллари.
3. Хўжаликлараро ер тузиш лойиқаларини иқтисодий асослаш.
4. Хўжаликда ички ер тузиш лойиқаларини иқтисодий асослаш.

Дастурнинг информатсион – услубий таъминоти

Мазкур фанни ўқитиш жараёнида таълимнинг замонавий методлари, педагогик ва ахборот-коммуникация технологиялари қўлланилиши назарда тутилган. Шу билан бир қаторда:

- хўжаликлараро ер тузиш ва ички хўжалик ер тузиш лойиҳаларини иқтисодий асослаш учун урли харажатларни ва даромадларни ҳисоблаш мавзуларида ўтказиладиган амалий машғулотларда ақлий кужум, кластер, блиц сўров, гуруҳли фикрлаш каби педагогик технологияларини;

- қишлоқ хўжалик корхоналари, ер эгаликлари ва ердан фойдаланишларнинг оптимал ўлчамларини аниқлаш ва уларнинг иқтисодий самарадорлиги бўйича амалий машғулотларда кичик гуруҳлар мусобақалари, гуруҳли фикрлаш педагогик технологияларини;

- ер тузиш иқтисоди фанининг мақсади ва мазмуни, мамлакат иқтисодиётида ер тузишнинг ўрни ва аҳамияти, фаннинг предмети, усуллари ва вазифаси, ер тузишда иқтисодий математик усуллар, хўжаликлараро ер тузишнинг мазмуни ва ижтимоий-иқтисодий характери, қишлоқ хўжалик корхоналари ер эгаликлари (ердан фойдаланувчилар) ерларининг оптимал ўлчамлари, ташкил этилаётган қишлоқ хўжалик корхонасининг иқтисодий самарадорлигини (рақобатбардошлигини) бақолаш, ер эгаликлари ва ердан фойдаланувчилар ерларининг қамчиликларини тугатишнинг иқтисодий самарадорлиги, хўжаликларда ички ер тузиш иқтисоди, шунингдек ер

тузишнинг кишлоқ хўжалик корхоналари иқтисодига таъсири, хўжаликларда ички ер тузиш лойиқаларини иқтисодий баҳолаш кўрсаткичлари тизимини белгилашнинг услубий асослари, хўжалик марказлари ва ишлаб чиқариш бўлимларини жойлаштиришни иқтисодий асослаш, магистрал йўл тармоқларини ва умумхўжалик ақамиятига эга бошқа инженерлик объектларини жойлаштиришни иқтисодий асослаш, кишлоқ хўжалиги учун янги ерларни ўзлаштириш, ерларни бир турдан иккинчи турга ўтказиш (трансформациялаш) ва уларнинг сифатини яхшилашни иқтисодий баҳолаш, хўжаликда алмашлаб экиш тизимини ташкил этишни иқтисодий ва экологик асослаш, алмашлаб экиш массивлари қудудларини ташкил этиш ечимларини нисбий баҳолаш, дарахтзорлар ва ем – ҳашак олинадиган ерлар қудудларини ташкил этишни баҳолашнинг ўзига хос хусусиятлари, хўжаликларда ички ер тузиш лойиқасининг иқтисодий самарадорлигини комплекс баҳолаш маъруза дарсларида замонавий компьютер технологиялари ёрдамида презентацион ва электрон-дидактик технологияларидан;

- хўжалик марказлари ва ишлаб чиқариш бўлимларини жойлаштиришни иқтисодий асослаш, магистрал йўлларни ва бошқа умумхўжалик ақамиятига эга инженерлик иншоотларини жойлаштиришни иқтисодий асослаш, кишлоқ хўжалиги учун янги ерларни ўзлаштириш, ерларни бир турдан иккинчи турга ўтказиш (трансформациялаш) ва уларнинг сифатини яхшилашни иқтисодий баҳолаш, хўжаликда ички ер тузиш лойиқаларини иқтисодий асослаш, ер тузиш иқтисоди фан сифатида, хўжаликлараро ер тузиш иқтисоди, хўжаликларда ички ер тузиш иқтисоди, ер тузиш ечимларини иқтисодий асослаш, ер тузишда иқтисодий математик усуллар мавзуларида ўтказиладиган амалий машғулотларда ақлий ҳужум, гуруҳли фикрлаш педагогик технологияларини қўллаш назарда тутилади.

Фойдаланиладиган адабиётлар рўйхати

Асосий адабиётлар:

1. Аvezбаев С, Волков С. Н. Ер тузиш иқтисоди. - Т.: «Янги аср авлоди», 2002. – 286 б.
2. Волков С.Н. Экономика землеустройства. Москва.: «Колос», 2006. – 370 стр.

Қўшимча адабиётлар:

1. Аvezбаев С. Ер тузиш иқтисоди. Маърузалар матни. Тошкент: «Маърифат», 2001. – 150 б.
2. Аvezбаев С. Экономика землеустройства. Конспекты лекций Ташкент: «Маърифат», 2002. - 150 б.

3. Ер тузиш иқтисоди фанидан “Хўжаликда ички ер тузиш лойиқасини иқтисодий асослаш “ мавзусида босқич ишини бажариш бўйича услуби қўлланма.Т.:ТИМИ, 2005, 46 б.

4. A.G'ofirov. Yer tuzish iqtisodi fanidan kurs ishini bajarish bo'yicha metodik ko'rsatma. T. TIMI 2009, 40 b.

5. Хафизова З. Методические указания к курсовой работе по предмету “Экономика землеустройства” На тему “Экономическое обоснование внутрихозяйственного землеустройства”. Т.:ТИИМ, 2009, 38 стр.

Интернет сайтлар:

1. [www. Ziyo.net](http://www.Ziyo.net)
2. www. Tsure. ru
3. www. yerish.net
4. www. guz. ru
15. www. go. mail ru